

Kommunfullmäktige

kallas härmed till sammanträde **torsdagen den 13 mars 2025 kl. 19:00 på Gamla Real, Ed** för att behandla följande ärenden vars handlingar även finns att hämta på kommunens hemsida www.dalsed.se/anslagstavla:

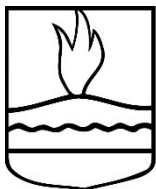
Kl. 18.00 – 19.00

Kaffeservering för såväl politiker som allmänhet.

Fullmäktige gästas under kaffeserveringen av representanter för projektet ”Ungas meningsfulla fritid”.

I samband med sammanträdet kommer också kanslienheten att visa det nya verktyget Ciceron Assistent där förtroendevalda fortsättningsvis kommer att hämta handlingar till politiska sammanträden.

Ärende	Föredragande/Besök
1. Finansiella mål 2026 Dnr KS-2025-000025 041	
2. Revisionsrapport - Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner Dnr KS-2024-000361 007	
3. Regelverk för kommunalt partistöd Dnr KS-2025-000010 000	
4. Motion - Vildsvin i kommunen Dnr KS-2025-000076 434	
5. Meddelande Kommunfullmäktige 2025 Dnr KS-2025-000021 101	
6. Information från kommunledningen och nämnder 2025 Dnr KS-2025-000022 101	
7. Övriga frågor till Kommunfullmäktige 2025 Dnr KS-2025-000023 101	

Ärende

Föredragande/Besök

8. Allmänhetens frågestund vid Kommunfullmäktige
2025
Dnr KS-2025-000024 101

Jan Johansson
1:e vice ordförande

Jessica Olsson
Kanslienheten

Kommunstyrelsen

§ 17

Dnr KS-2025-000025.041

Finansiella mål 2026

Sammanfattning av ärendet

Enligt kommunallagen och kommunens egna riktlinjer ska budgeten innehålla kommunens finansiella mål.

Dals-Eds kommuns nuvarande finansiella mål bedöms inrymma tillräcklig styrning av den yttre finansiella ramen för att åstadkomma en långsiktig god ekonomisk hållbarhet. Inga förändringar avseende de finansiella målen föreslås därför inför 2026.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef daterad 2025-01-20.
Bilaga - Finansiella mål 2026.

Beslutsförslag

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta de finansiella målen för år 2026 inklusive beskrivning i enlighet med bilaga ”Finansiella mål 2026”.

Expedieras till

KF

Finansiella mål 2026

Sammanfattning av ärendet

Enligt kommunallagen och kommunens egna riktlinjer ska budgeten innehålla kommunens finansiella mål.

Dals-Eds kommuns nuvarande finansiella mål bedöms inrymma tillräcklig styrning av den yttre finansiella ramen för att åstadkomma en långsiktig god ekonomisk hållbarhet. Inga förändringar avseende de finansiella målen föreslås därför inför 2026.

Beskrivning av ärendet

Enligt kommunallagen ska kommuner ha god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och de finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning ska framgå av budgeten.

I Dals-Eds kommun har kommunfullmäktige 2024-05-08 § 34 fastställt "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatreserv och behandling av kvarvarande resultatutjämningsreserv". Av dessa riktlinjer framgår bland annat att kommunen ska ha en ekonomi i balans och att kommunens budget ska innehålla finansiella mål samt mål för verksamheten som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

De finansiella mål som gäller för år 2025 fastställdes av kommunfullmäktige 2024-11-06 § 95 vid beslut om kommunplan 2025 (2026-2027). Inför 2025 gjordes en revidering av de finansiella målen. Revideringen bestod i en justering av målet avseende soliditet med anledning av ny princip för redovisning av finansiella leasingavtal.

Bedömning

Dals-Eds kommuns nuvarande finansiella mål bedöms inrymma tillräcklig styrning av den yttre finansiella ramen för att åstadkomma en långsiktig god ekonomisk hållbarhet. Inga förändringar avseende de finansiella målen föreslås därför inför 2026. De finansiella målen beskrivs och definieras i bifogad handling.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta de finansiella målen för år 2026 inklusive beskrivning i enlighet med bilaga "Finansiella mål 2026".

Beslutsunderlag

Finansiella mål 2026

Beslutet skickas till:

Ekonomichef

I tjänsten

Peter Johansson

Ekonomichef

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

FÖRSLAG FINANSIELLA MÅL 2026

1. Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent.

Kommunfullmäktige konstaterar att kommunens skatteuttag ligger på en hög nivå i jämförelser med riket i övrigt och har så gjort under ett antal år. Omvärldens och medborgarnas ökande krav innebär dock att fler och fler kommuner och landsting har sett sig tvungna att höja skatteuttaget under de senaste åren. Kommunfullmäktiges målsättning är därför att klara de nuvarande och kommande utmaningarna med oförändrad skattesats.

2. Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå.

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att investeringar som görs inom affärsdrivande verksamheter såsom VA-, renhållning, kommersiella fastigheter och exploatering kan finansieras med externa lån då dessa i regel löper över lång tid.

3. Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå.

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen i grunden inte ska finansiera sina investeringar inom skattefinansierade verksamheter med externa lån utan dessa ska finansieras med skatteintäkter. Undantag från detta ska endast vara stora och långsiktiga investeringar där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Med stora och långsiktiga investeringar avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mkr och har en livslängd på minst 20 år.

Måttet för att mäta detta är självfinansieringsgraden av investeringarna som mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 procent innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

4. Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent.

Kommunfullmäktige har satt målet att kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent, detta utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv som innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar. En kassalikviditet som uppgår till 100 procent eller mer innebär att samtliga kortfristiga skulder kan finansieras direkt med egna medel.

En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

5. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 35 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunfullmäktige har i sitt finansiella mål ansett att kommunens soliditet långsiktigt inte ska understiga 35 procent och inte heller minska fler än tre år i rad. Detta är en lägre nivå än tidigare målsättning beroende på att kommunen befinner sig i ett starkt expansivt läge med stora investeringar inom skola, omsorg och VA-området. På sikt behöver målsättningen återigen ökas för att minska kommunens skuldsättning och öka det finansiella handlingsutrymmet.

Kommunfullmäktige anser samtidigt att soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser inte ska understiga 10 procent och även denna ska på lång sikt öka.

6. Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

Kommunens resultat inklusive reavinster/-förluster och med samtliga pensionsförpliktelser redovisade ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga (understigande 30 mkr och har en livslängd under 20 år, enligt lånefinansieringsmålet) kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

Kommunstyrelsen

§ 18

Dnr KS-2024-000361.007

Revisionsrapport - Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner

Sammanfattning av ärendet

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Ed kommun genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner. Syftet är att utifrån granskningen bedöma om styrning och kontroll av det kommunala bolaget Edshus Aktiebolag sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Efter granskningen är revisorernas samlade bedömning att varken kommunstyrelsens styrning och kontroll sker på ett ändamålsenligt sätt eller kommunstyrelsens och bolagets styrning av interna transaktioner. För att utveckla området lämnas en rad rekommendationer som bland annat handlar om att tydliggöra kommunala befogenheter för bolaget, att ägardirektivet ses över, att riktlinjer tas fram som vägledning för de interna transaktionerna. Samtliga rekommendationer och revisorernas slutsatser beaktas av förvaltningen och bedömning görs om att det finns behov av att se över såväl bolagsordning som ägardirektiv för att utveckla styrning och kontroll i enlighet med revisorernas rekommendationer samt att tillsammans med bolaget ta fram riktlinjer tas fram som vägledning för de interna transaktionerna. När det gäller rekommendationen om att kommunstyrelsens reglemente hänvisar till rätt lagrum, är det redan säkerställt genom att reglementet för kommunstyrelsen nyligen reviderats.

Kommunstyrelsen har att svara upp mot granskningen och värdera de rekommendationer om utveckling på området som revisorerna lämnar. Revisionsrapporten ska lämnas till kommunfullmäktige tillsammans med kommunstyrelsens förslag kring hur granskningen och rekommendationerna ska hanteras.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchef daterad 2025-02-03.

Revisionsrapport - Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner.

forts. § 18

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

- att uppdra åt kommunstyrelseförvaltningen att bereda förslag till revidering av bolagsordning och ägardirektiv för Edshus AB, utifrån revisionsrapportens slutsatser och rekommendationer. I beredningen ingår att se över förutsättningarna för en årlig prövning av bolagets verksamhet.
- att uppdra åt ekonomienheten att i samråd med Edshus AB arbeta fram förslag till riktlinjer som ger vägledning för hur de interna transaktionerna ska prissättas för att vara marknadsmässiga samt hur transaktionerna ska dokumenteras och följas upp.

Beslutsförslag

- Kommunfullmäktige tar del av revisionsrapporten Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner, och uppdrar åt kommunstyrelsen att följa upp det uppdrag som kommunstyrelsen beslutat om enligt ovan.

Expedieras till

Kommunens revisorer
Ekonomichef
Kommunchef
Edshus AB
KF

Revisionsrapport - Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner

Sammanfattning av ärendet

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Ed kommun genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner. Syftet är att utifrån granskningen bedöma om styrning och kontroll av det kommunala bolaget Edshus Aktiebolag sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Efter granskningen är revisorernas samlade bedömning att varken kommunstyrelsens styrning och kontroll sker på ett ändamålsenligt sätt eller kommunstyrelsens och bolagets styrning av interna transaktioner. För att utveckla området lämnas en rad rekommendationer som bland annat handlar om att tydliggöra kommunala befogenheter för bolaget, att ägardirektivet ses över, att riktlinjer tas fram som vägledning för de interna transaktionerna. Samtliga rekommendationer och revisorernas slutsatser beaktas av förvaltningen och bedömning görs om att det finns behov av att se över såväl bolagsordning som ägardirektiv för att utveckla styrning och kontroll i enlighet med revisorernas rekommendationer samt att tillsammans med bolaget ta fram riktlinjer tas fram som vägledning för de interna transaktionerna. När det gäller rekommendationen om att kommunstyrelsens reglemente hänvisar till rätt lagrum, är det redan säkerställt genom att reglementet för kommunstyrelsen nyligen reviderats.

Kommunstyrelsen har att svara upp mot granskningen och värdera de rekommendationer om utveckling på området som revisorerna lämnar. Revisionsrapporten ska lämnas till kommunfullmäktige tillsammans med kommunstyrelsens förslag kring hur granskningen och rekommendationerna ska hanteras.

Beskrivning av ärendet

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Ed kommun genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner. Syftet är att utifrån granskningen bedöma om styrning och kontroll av det kommunala bolaget Edshus Aktiebolag sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Efter granskningen är revisorernas samlade bedömning att varken kommunstyrelsens styrning och kontroll sker på ett ändamålsenligt sätt eller kommunstyrelsens och bolagets styrning av interna transaktioner. För att utveckla området lämnas en rad rekommendationer som bland annat handlar om att tydliggöra kommunala befogenheter

för bolaget, att ägardirektivet ses över, att riktlinjer tas fram som vägledning för de interna transaktionerna.

Utifrån de iakttagelser och bedömningar som PwC har gjort i granskningen lämnar de följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Att kommunstyrelsen framgent gör en årlig prövning av bolagets verksamhet.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att dess reglemente hänvisar till korrekt lagrum.
- Att kommunstyrelsen tydliggör vilka kommunala befogenheter som gäller granskat bolag. Fokus bör läggas på delarna kommunala befogenheter och allmänhetens insyn i de fall bolagen väljer att överlåta skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare.
- Att kommunstyrelsen ser över bolagets ägardirektiv för att tydliggöra vilken dokumentation och med vilken frekvens som bolaget ska återrapporera samt hur dialog mellan ägare och bolag ska ske.
- Att kommunstyrelsen i samråd med bolaget arbetar fram riktlinjer som ger vägledning för hur de interna transaktionerna ska prissättas för att vara marknadsmässiga samt hur transaktionerna ska dokumenteras och följas upp.

Kommunstyrelsen har att svara upp mot granskningen och värdera de rekommendationer om utveckling på området som revisorerna lämnar. Revisionsrapporten ska lämnas till kommunfullmäktige tillsammans med kommunstyrelsens förslag kring hur granskningen och rekommendationerna ska hanteras.

Bedömning

Samtliga rekommendationer och revisorernas slutsatser beaktas av förvaltningen och bedömning görs om att det finns behov av att se över såväl bolagsordning som ägardirektiv för att utveckla styrning och kontroll i enlighet med revisorernas rekommendationer samt att tillsammans med bolaget ta fram riktlinjer tas fram som vägledning för de interna transaktionerna. När det gäller rekommendationen om att kommunstyrelsens reglemente hänvisar till rätt lagrum, är det redan säkerställt genom att reglementet för kommunstyrelsen nyligen reviderats. Prövning av bolagets verksamhet sker i samband med årsredovisningen men bör tydliggöras och uppföljning bör även göras av delårsbokslutet.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar:

- att uppdra åt kommunstyrelseförvaltningen att bereda förslag till revidering av bolagsordning och ägardirektiv för Edshus AB, utifrån revisionsrapportens slutsatser och rekommendationer. I beredningen ingår att se över förutsättningarna för en årlig prövning av bolagets verksamhet.
- att uppdra åt ekonomienheten att i samråd med Edshus AB arbeta fram förslag till riktlinjer som ger vägledning för hur de interna transaktionerna ska prissättas för

att vara marknadsmässiga samt hur transaktionerna ska dokumenteras och följas upp.

Beslutsförslag

- Kommunfullmäktige tar del av revisionsrapporten Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner, och uppdrar åt kommunstyrelsen att följa upp det uppdrag som kommunstyrelsen beslutat om enligt ovan.

Beslutsunderlag

Revisionsrapport - Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner

Tjänsteskrivelse – kommunchef, 2025-02-03 - Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner

Beslutet skickas till:

Kommunens revisorer
Ekonomichef
Kommunchef
Edshus AB

I tjänsten

Jonas Olsson
Kommunchef

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner

Dals-Eds kommun och Edhus Aktiebolag

December 2024

Magdalena Bergfors

Sofie Plomér Sundqvist

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Eds kommun genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner. Granskningens syfte är att bedöma om styrning och kontroll avseende det kommunala bolaget Edshus Aktiebolag sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens styrning och kontroll inte helt sker på ett ändamålsenligt sätt. Vi kan inte ta ställning till om Edshus Aktiebolags följsamhet sker med tillräcklig intern kontroll eller inte utifrån genomförd granskning då underlag för bedömning saknas.

Vidare bedömer vi att kommunstyrelsens och Edshus Aktiebolags styrning av interna transaktioner inte helt genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. Med KS avses kommunstyrelsen och med AB Edshus Aktiebolag. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

Revisionsfrågor	Bedömning	
	KS	AB
1. Har fullmäktige fastställt bolagets kommunalrättsliga villkor/principer enligt KL 10:3? (fokus på kommunstyrelsens beredning)	Delvis	
2. Sker rapportering från bolaget till ägaren i enlighet med gällande direktiv?		Ej bedömd
3. Genomför kommunstyrelsen en årlig prövning av bolagets verksamhet i enlighet med KL 6:9?	Nej	
4. Finns styrande dokument som reglerar tillhandahållande av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen? Inklusiv modell för prissättning.	Nej	
5. Är dokumentationen avseende interna transaktioner tillräcklig?	Delvis	Delvis
6. Sker en löpande och systematisk uppföljning av interna transaktioner?	Delvis	Delvis

Rekommendationer

För att utveckla området lämnas följande rekommendationer:

- Att kommunstyrelsen framgent gör en årlig prövning av bolagets verksamhet.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att dess reglemente hänvisar till korrekt lagrum.
- Att kommunstyrelsen tydliggör vilka kommunala befogenheter som gäller granskat bolag. Fokus bör läggas på delarna kommunala befogenheter och allmänhetens insyn i de fall bolagen väljer att överlåta skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare.
- Att kommunstyrelsen ser över bolagets ägardirektiv för att tydliggöra vilken dokumentation och med vilken frekvens som bolaget ska återskoppla samt hur dialog mellan ägare och bolag ska ske.
- Att kommunstyrelsen i samråd med bolaget arbetar fram riktlinjer som ger vägledning för hur de interna transaktionerna ska prissättas för att vara marknadsmässiga samt hur transaktionerna ska dokumenteras och följas upp.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	6
Binda bolaget till kommunalrättsliga principer	6
Återrapportering från bolag till ägare	7
Kommunstyrelsens fullgörande av den förstärkta uppsiktsplikten	8
Styrande dokument avseende tillhandahållandet av varor och tjänster	10
Dokumentation av interna transaktioner	11
Uppföljning av interna transaktioner	14
Samlad bedömning	16
Rekommendationer	16
Bilagor	17
Bilaga 1: Binda bolaget till kommunalrättsliga principer	17
Bilaga 2: Dokumentation av interna transaktioner	17

Inledning

Bakgrund

Kommunallagen ger kommuner möjligheten att lämna över skötseln av vissa kommunala angelägenheter till bland annat aktiebolag. En betydande del av kommunal verksamhet bedrivs idag i bolagsform. Innan överlämning av en kommunal angelägenhet till ett bolag kan ske måste ägaren bland annat fastställa vilket kommunalt ändamål bolagets verksamhet ska ha samt vilka kommunala befogenheter bolaget ska verka inom.

I kommunstyrelsens uppdrag ingår att utöva uppsikt över all verksamhet som bedrivs i kommunal regi. I styrelsens uppdrag ingår även vanligtvis att utöva ägarrollen över bolagen.

En kommun kan således organiseras på en mängd olika sätt med nämnder, förvaltningar, kommunala bolag och samverkansorgan. I den dagliga förvaltningen är det vanligt förekommande att olika avtal ingås, tjänster köps, transaktioner med ekonomiska villkor utförs mellan de olika kommunala organen och/eller bolagen. I samband med sådana transaktioner åligger det kommunen att agera i enlighet med en rad olika lagar.

Vid bristande styrning finns risken att bolagen inte bedrivs enligt ägarens intentioner, det vill säga de ändamål som bolagens verksamhet ska uppfylla. Det finns även risk att kommunkoncernens intressen avseende verksamhet och ekonomi inte uppnås.

Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen samt Edshus Aktiebolag.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om styrning och kontroll avseende det kommunala bolaget sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Har fullmäktige fastställt bolagets kommunalrättsliga villkor/principer enligt KL 10:3? (fokus på kommunstyrelsens beredning)
2. Sker rapportering från bolaget till ägaren i enlighet med gällande direktiv?
3. Genomför kommunstyrelsen en årlig prövning av bolagets verksamhet i enlighet med KL 6:9?
4. Finns styrande dokument som reglerar tillhandahållande av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen? Inklusive modell för prissättning.
5. Är dokumentationen avseende interna transaktioner tillräcklig?
6. Sker en löpande och systematisk uppföljning av interna transaktioner?

Revisionsfråga 1, 3, 4 och 5 utgör underlag för om granskningsområdet hanteras på ett ändamålsenligt sätt. Övriga revisionsfrågor används för att pröva om den interna kontrollen inom området är tillräcklig.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallag (2017:725)
- Aktiebolagslag (2005:551)
- Lag (2016:1145) om offentlig upphandling
- Lag (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag
- Styrande dokument, exempelvis bolagsordning, ägardirektiv och riktlinjer/policy
- Interna avtal avseende tjänster

Avgränsning

Granskningen avgränsas i huvudsak till kalenderåret 2024.

Granskningen omfattar kommunkoncernens interna transaktioner genomförda under januari till oktober 2024. Den begränsas till all ornfalla transaktioner mellan kommunen och bolaget avseende lokal-/bostadshyror och fastighetsförvaltning. Granskningen omfattar inte moms, inkomstskatt och statsstöd.

I övrigt se avsnitt "Syfte och revisionsfrågor".

Metod

Granskningen har skett genom analys av för granskningen relevanta styrdokument, kompletterande intervjuer med företrädare för ägare och bolaget samt genom stickprovsgranskning. Intervjuer har genomförts med följande funktioner:

- Kommunstyrelsens ordförande
- Kommunstyrelsens vice ordförande
- Oppositionsråd i kommunstyrelsen
- Kommundirektör
- Ekonomichef
- VD, Edshus Aktiebolag
- Ekonom, Edshus Aktiebolag

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Revisionell bedömning av respektive revisionsfråga sker utifrån en tregradig skala: ja/uppfyllt (grön); delvis uppfyllt (gul); nej/ej uppfyllt (röd).

Rapporten är kvalitetssäkrad av Charlie Winde, jurist, i enlighet med PwC:s interna riktlinjer.

Granskningsresultat

Binda bolaget till kommunalrättsliga principer

Revisionsfråga 1: Har fullmäktige fastställt bolagets kommunalrättsliga villkor/principer enligt KL 10:3? (fokus på kommunstyrelsens beredning)

Iakttagelser

I kommunfullmäktiges uppdrag ingår att besluta om kommunens verksamhet på övergripande nivå ska vara organiserad. Kommunal verksamhet kan utföras av exempelvis nämnder, gemensamma nämnder, stiftelser, kommunalförbund och kommunägda aktiebolag. Om kommunen väljer att bedriva verksamheten genom kommunala företag ska kommunfullmäktige ges möjlighet att binda företagen till vissa kommunalrättsliga ramar/principer. Ansvar för att bereda ärenden som ska beslutas av kommunfullmäktige vilar på kommunstyrelsen.

Dals-Eds kommun har valt att bedriva delar av verksamheten i aktiebolagsform. Om kommunen är majoritetsägare ska aktiebolaget bindas, genom fullmäktigebeslut, till följande kommunalrättsliga ramar/principer:

1. Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten.
2. Kommunalt ändamål och kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten ska anges i bolagsordning.
3. Fullmäktige ska utse samtliga styrelseledamöter.
4. Bolagsordning ska säkerställa att fullmäktige får ta ställning innan beslut tas i ärenden av principiell beskaffenhet eller av annan större vikt.
5. Aktiebolaget ska ha minst en kommunal revisor som utses av fullmäktige.
6. Se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

I bilaga 1 presenteras en sammanställning i vilken grad ägaren bundit Edshus Aktiebolag till ovan angivna ramar/principer. Av sammanställningen framgår följande:

- Inom områdena 1, 3, 4 och 5 har bolaget bundits till de krav som anges i kommunallagen.
- Inom område 2 finns ett behov av att tydliggöra att lokaliseringsprincipen gäller.
- Inom område 6 har bolaget inte knutits till kommunalrättsliga principer.

Med kommunala befogenheter avses om bolaget ska tillämpa kommunallagens principer i fråga om lokalisering, självkostnad och likställighet. Dessa principer ska i normalfallet gälla för kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform.

Om verksamheten ska bedrivas på affärsmässig grund kan ägaren inte koppla bolaget till självkostnadsprincipen respektive likställighetsprincipen. Däremot kan bolaget alltjämt bindas till lokaliseringsprincipen. I lagstiftning regleras inom vilka områden affärsmässiga principer ska gälla.

Vid genomgång av bolagsordningen (reviderad av kommunfullmäktige 2022-05-11 § 35) framgår att Edshus Aktiebolag ska bedriva sin verksamhet enligt affärsmässiga principer. Bolaget omfattas av lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag. Av bolagsordningen framgår det inte tydligt att lokaliseringsprincipen gäller, men det framgår att bolagets verksamhet ska bedrivas inom kommunens gränser.

Lagstiftaren har klargjort att allmänhetens insyn i offentligt finansierad verksamhet är lika viktig när den upphandlas av ett kommunalt bolag som när den upphandlas av en kommunal nämnd. Bolaget ska bindas till denna princip genom bolagsordning eller ägardirektiv. Granskningen visar att ägaren (kommunstyrelsen) inte, varken i bolagsordning eller ägardirektiv, säkerställt denna insyn i de fall bolaget väljer att överlåta någon del av en kommunal angelägenhet till privat utförare. Däremot framgår av bolagets ägardirektiv (godkänt av kommunfullmäktige 2024-05-08 § 33) att bolaget ska ha en positiv hållning i frågor som gäller medinflytande för hyresgäster.

Bedömning

Har fullmäktige fastställt bolagets kommunalrättsliga villkor/principer enligt KL 10:3? (fokus på kommunstyrelsens beredning)

Delvis.

Vi gör bedömningen att kommunstyrelsen delvis säkerställt att Edshus Aktiebolag bundits till kommunalrättsliga villkor/ principer. Bedömningen baseras på följande:

- Kommunstyrelsens förslag till bolagsordning är förenlig med kommunallagen i fråga om kommunalt ändamål, fullmäktiges rätt att utse ledamöter och kommunal revisor samt utifrån fullmäktiges rätt att ta ställning innan beslut i ärenden av principiell beskaffenhet.
- Bolagsordningen kan förtydligas när det gäller bolagets efterlevnad till lokaliseringsprincipen.
- Fullmäktige har inte givits möjlighet att säkerställa allmänhetens insyn i de fall bolaget väljer att överlåta skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare.

Återrapportering från bolag till ägare

Revisionsfråga 2: Sker rapportering från bolaget till ägaren i enlighet med gällande direktiv?

Iakttagelser

I Edshus Aktiebolags ägardirektiv anges att bolaget ska bedriva internkontroll i enlighet med kommunens internkontrollarbete. Utöver det saknas skrivningar om hur bolaget ska rapportera till ägaren i såväl ägardirektivet.

I kommunens reglemente för intern kontroll (reviderat av kommunfullmäktige 2019-06-19 § 43) anges att kommunstyrelsen ska informera sig om hur den interna kontrollen

fungerar i det kommunala bolaget. Formerna för rapporteringen framgår inte av reglementet.

I kommunstyrelsens reglemente (reviderat av kommunfullmäktige 2023-03-15 § 17) nämns att kommunstyrelsen regelmässigt ska rapportera till kommunfullmäktige hur verksamheten i de bolag som kommunen helt eller delvis äger utvecklas samt hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret. Det framgår inte av reglementet utifrån vilken rapportering denna information ska hämtas. Någon övrig information om bolagets återrapporering framgår inte av kommunstyrelsens reglemente.

I kontakt med kommunen framgår att det finns anvisningar för när bolaget ska inkomma med delårsbokslut och bokslut till kommunen. Utöver det uppges kommunen begära in olika data i samband med rapporteringen för delårs- och årsrapporter, vilket bolaget uppges tillgodose.

Vid intervjuer framkommer att det främst är ekonomiska resultat som rapporteras till kommunen. De intervjuade berättar att det idag inte finns något tydligt direktiv från ägaren för hur rapporteringen ska ske. Vidare lyfter de behovet av att utveckla vilken information som ägaren vill ta del av i ägardirektiven.

De intervjuade nämner vidare att bolaget och kommunen fört samtal om att införa en mer formaliserad rapportering av bolagets verksamhet. Som ett led i detta ska representanter för bolaget och kommunen börja träffas fyra gånger per år. I dagsläget sker rapporteringen mer informellt.

I genomförda intervjuer nämns även att det finns ett behov av att bolaget regelbundet medverkar på kommunstyrelsens sammanträden för att säkerställa att även de ledamöter som inte är ledamöter i bolagets styrelse erhåller information om bolagets verksamhet och får möjlighet att ställa frågor till bolaget.

Bedömning

Sker rapportering från bolaget till ägaren i enlighet med gällande direktiv?

Ej bedömd.

Då direktiv för hur bolaget ska rapportera till ägaren saknas går det inte att bedöma om rapporteringen sker i enlighet med gällande direktiv.

Kommunstyrelsens fullgörande av den förstärkta uppsiktsplikten

Revisionsfråga 3: Genomför kommunstyrelsen en årlig prövning av bolagets verksamhet i enlighet med KL 6:9?

Iakttagelser

Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen utöva en förstärkt uppsiktsplikt gentemot de kommunägda aktiebolagen. Den förstärkta uppsikten innebär att styrelsen årligen ska pröva om bolagets verksamhet varit förenlig med kommunalt ändamål och kommunala befogenheter. Om prövningen visar att bolagets verksamhet inte varit

förenlig med ägarens direktiv är kommunstyrelsen skyldig att lämna åtgärdsförslag till kommunfullmäktige.

Av kommunstyrelsens reglemente framgår att det i kommunstyrelsens styrfunktion ingår att ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i. Uppsikten avser främst ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också övriga förhållanden av betydelse för kommunen.

Vidare anges att kommunstyrelsen årligen, i samband med bolagets årsredovisning, i beslut ska pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i under föregående kalenderår har varit förenligt med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges kommunfullmäktige snarast. Finner styrelsen att brister förelegat, ska förslag om nödvändiga åtgärder lämnas till kommunfullmäktige.

Vid genomgång av kommunstyrelsens protokoll under 2024 framgår att styrelsen tagit del av bolagets årsredovisning för 2023. Av beslutet framgår inte att kommunstyrelsen i beslut prövat om bolagets verksamhet har varit förenligt med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Detta bekräftas i genomförda intervjuer.

Av protokoll från kommunfullmäktige framgår att fullmäktige årligen ska se över bolagets ägardirektiv i samband med att fullmäktige behandlar årsredovisningen (vilket härleds till ett beslut i kommunfullmäktige 2010-11-24 § 83). Kommunfullmäktige har under 2024 (vid sammanträdet 2024-05-08 § 32) beslutat att inte genomföra några ändringar av bolagets ägardirektiv.

Vi noterar att det i kommunstyrelsens reglemente hänvisas till lagrum som inte finns (3 kap. 17-18 §§ kommunallagen).

Bedömning

Genomför kommunstyrelsen en årlig prövning av bolagets verksamhet i enlighet med KL 6:9?

Nej.

Vi gör bedömningen att kommunstyrelsen inte gör en årlig prövning av bolagets verksamhet. Bedömningen baseras på följande:

- Prövning har inte skett i enlighet med vad som anges i lagstiftning och kommunstyrelsens reglemente.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att framgent utöva den förstärka uppsiktsplikten gentemot det kommunägda aktiebolaget och att göra en årlig prövning av bolagets

verksamhet. Prövningen ska, som också anges i kommunstyrelsens reglemente, göras utifrån det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

Vi rekommenderar även att kommunstyrelsens reglemente uppdateras med korrekt lagrumsreferens.

Styrande dokument avseende tillhandahållandet av varor och tjänster

Revisionsfråga 4: Finns styrande dokument som reglerar tillhandahållande av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen? Inklusiv modell för prissättning.

lakttagelser

Upphandlingspolicy för Dals-Eds kommun (antagen av kommunfullmäktige 2022-12-14 § 117) med tillhörande riktlinjer gäller kommunens samtliga nämnder och verksamhetsområden samt de majoritetsägda kommunala bolagen. Av policyn framgår att den omfattar alla typer av upphandlingar samt att en tydlig upphandlingsprocess ska säkerställa att policyn följs och att den omsätts i avtalsvillkor. Vidare framgår att all upphandling ska vara affärsmässig, kostnadseffektiv och följa upphandlingslagstiftningen, att direktupphandling ska genomföras så att konkurrensen tillvaratas samt att upphandlade avtal och leverantörer ska följas upp. Tillhandahållande av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen regleras dock inte specifikt i policyn.

Finanspolicy för Dals-Eds kommun (beslutad av kommunfullmäktige 2023-06-14 § 57) anger övergripande målsättningar och principer för finansverksamheten inom kommunkoncernen. Av policyn framgår att respektive bolagsstyrelse ska ansvara för att finanspolicyn tillämpas och efterlevs samt vid behov fastställa en finansiell policy för bolaget inom ramen för kommunens finanspolicy. Vidare framgår att extern upplåning ska ske i Dals-Eds kommuns eller kommunalt bolags namn. För att åstadkomma en effektivare hantering av kommunkoncernens skuldförvaltning kan dock ansvaret för all upplåning vid behov komma att vila på kommunen, vilket i så fall innebär att kommunkoncernens samtliga lån tas upp i kommunens namn. När kommunen tecknar borgen för ett lån som ett kommunalt bolag tar upp krävs det, enligt EU:s lagstiftning om statsstöd, att kommunen ersätts i form av borgensavgift. Bolagens villkor för finansieringen ska vara marknadsmässiga och spegla vad ett motsvarande fristående bolag utan kommunalt ägande skulle erhålla. Kommunen ska därför tillämpa en metod för beräkning av borgensavgifter som tar sin utgångspunkt i marknadsmässiga räntor och justeras individuellt med hänsyn tagen till det individuella kommunala bolagets finansiella status. Borgensavgiften ska uppdateras kontinuerligt, dock minst en gång per år.

Förutom *Finanspolicy* finns det inga styrande dokument som reglerar tillhandahållandet av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen. Detta bekräftas även i intervjuer.

Vid intervjuer uppges att det mellan kommunen och bolaget genomförs ett begränsat antal transaktioner. Utifrån detta bedömer de intervjuade att det i nuläget inte finns behov av en modell för prissättning. De intervjuade nämner även att de transaktioner som genomförs sker utifrån affärsmässighet och på lika villkor som övriga leverantörer, dock med undantag för städtjänster och blockuthyrning av särskilt boende för äldre som båda sker till självkostnadspris.

Bedömning

Finns styrande dokument som reglerar tillhandahållande av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen? Inklusive modell för prissättning.

Nej.

Vi gör bedömningen att det inte finns styrande dokument som reglerar tillhandahållande av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen. Bedömningen baseras på följande:

- Kommunen har en upphandlingspolicy som även omfattar de majoritetsägda kommunala bolagen, men denna reglerar inte specifikt tillhandahållandet av varor och tjänster mellan de olika juridiska personerna inom kommunkoncernen.
- Det finns en finanspolicy för kommunkoncernen som reglerar borgensförhållandet mellan kommunen och bolaget.
- Det saknas särskilda styrdokument för internprissättning.

Vi konstaterar att avsaknaden av styrdokument för hur prissättningen av koncerninterna transaktioner ska hanteras, innebär att det saknas metoder och processer för att säkerställa uppfyllelse av de krav som lagstiftningen ställer på hur marknadsmässiga priser bör demonstreras.

Dokumentation av interna transaktioner

Revisionsfråga 5: Är dokumentationen avseende interna transaktioner tillräcklig?

lakttagelser

Som tidigare nämnts ska kommunen, enligt *Finanspolicy*, ersättas i form av borgensavgift i de fall kommunen tecknar borgen för ett lån som ett kommunalt bolag tar upp. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av två borgensförbindelser i vilka kommunen åtar sig rollen som borgensman. Kommunfullmäktige har beslutat (2019-06-19) att borgensavgiften ska vara marknadsmässig och har delegerat till kommunstyrelsen att löpande fastställa avgifter vid tecknande av ny borgen inom borgensramen. Kommunstyrelsen beslutade (2019-06-04) i samband med beredningen av ärendet till fullmäktige att delegera till ekonomichefen att fastställa avgifter. Vi har inte tagit del av dokumentation där fastställande av avgifter vid tecknande av ny borgen inom borgensramen framgår.

I genomförda intervjuer framkommer att kommunen inte gör någon skillnad i sin process huruvida det handlar om en transaktion mot en intern part jämför med en transaktion

mot en extern part när det gäller taxor och avgifter. Prissättningen fungerar således på samma sätt. De taxor och avgifter som av de intervjuade uppges vara aktuella är VA-avgifter, taxa för brandskyddskontroll, renhållningsavgifter och lokalvård. Vad gäller lokalvård framgår av *Taxor och avgifter 2024* (antagen av Kommunfullmäktige 2023-11-08 § 106) att kommunstyrelsen äger rätt att under löpande budgetår besluta om mindre korrigeringar i avgifter för tjänsten. I kontakt med kommunen framkommer att priset inte beräknas på nytt varje år utan är baserat på en äldre beräkning av självkostnad som sedan regleras utifrån kostnadsökningar.

Köpekontrakt mellan kommunen (säljare) och bolaget (köpare) avser köp av fastigheterna Ed 1:119 respektive Ed 1:193. Av kontraktet framgår att säljaren ska stå för samtliga eventuella risker med fastigheten utifrån underhåll och uthyrning samt att ränteförändringar kvarstår hos säljaren även efter överlåtelsen skett. Årliga avstämningar ska göras utifrån underhållsplaner, finansiella förutsättningar, vakansgrad etcetera. Vid behov regleras detta genom justering av hyressättningen i hyresavtal.

Fastigheterna som omfattas av köpeavtalet hyrs ut som hela "block"/fastigheter till kommunen, vilket regleras i totalt fyra hyresavtal för lokaler (samtliga daterade 2017-03-20) mellan bolaget (hyresvärd) och kommunen (hyresgäst). Lokalerna avser äldreboenden och löptiden i respektive hyresavtal uppgår till 20 år. Till hyresavtalen finns gränsdragningslistor (daterade 2017-03-20) som redogör för ägar- och underhållsansvar. Vidare framgår av hyresavtalen att hyran höjs med två procent den 1 januari varje år under löptiden. I ett av hyresavtalen (kontraktsnummer 73-1002-1) avseende fastigheten Ed 1:193 samt ett av hyresavtalen (kontraktsnummer 74-1002-1) avseende Ed 1:119 framgår att tillägg till hyran om 0,5 mnkr respektive 1,5 mnkr per år ska utgå under perioden 2017 till 2037, det vill säga under löptiden. Tillägget avser eftersatt underhåll. Att kommunen ska stå för samtliga eventuella risker med fastigheten utifrån underhåll, uthyrning och ränteförändringar framgår, liksom av köpekontraktet, även av hyresavtalen med hänvisning till beslut i kommunfullmäktige (2016-12-14 § 110). De särskilda bestämmelserna i hyresavtalen avseende tillägget för det eftersatta underhållet har justerats i avtal daterat 2020-08-11. Av avtalet framgår att då inte mycket eftersatt underhåll återstår bedöms tillägget kunna tas bort under perioden 2021 till 2025 och att en ny bedömning ska göras därefter. I kontakt med kommunen framkommer dock att ersättning utgått under 2023 och 2024 då underhållsinsatser utöver vad som ryms inom grundhyran varit nödvändiga. Bolaget bekräftar att den årliga uppräkningsen inte motsvarar kostnadsökningarna och att tillägg därför har debiterats efter avstämningen med kommunen.

Hyreskontrakt mellan kommunen (hyresvärd) och bolaget (hyresgäst) gällande industrilokal 105 avser lagerlokal. I kontraktet anges hyra per månad samt hyran höjs med två procent varje år och vid införande eller höjning av särskild för fastigheten gällande skatt, avgift eller annan påлага efter avtalets tecknande.

Nyttjanderättsavtal mellan kommunen och bolaget avser hyra av asfalterad uppställningsyta för återvinningsstation. I avtalet regleras hyreskostnaden för

uppställningsytan. Kostnaden avser 2024 och uppräknas årligen med Konsumentprisindex (KPI).

I ramavtal avseende leverans av fjärrvärme mellan kommunen, bolaget och extern leverantör anges att priserna i värmeleveransavtalet ska gälla från och med den 1 januari 2015. Justering av gjorda betalningar ska ske mot faktura. Priset till och med den 31 december 2016 regleras av bilagd prislista. Fjärrvärmepriser från och med den 1 januari 2017 annonseras på leverantörens hemsida enligt lag och leverantören avser att hålla en prisnivå motsvarande andra fjärrvärmeorter i Sverige av liknande storlek.

Värmeleveransavtal mellan kommunen (leverantör) och kunden (bolaget) reglerar pris för anslutning, fast avgift och rörliga avgifter. Den fasta avgiften baseras på leverantörens fasta kostnader medan de rörliga avgifterna baseras på leverantörens pelletspris. I avtalet anges att den rörliga avgiften kopplas till leverantörens framtida avtal gällande pellets och regleras i samma omfattning och i samband med tecknande av dessa. Vidare anges att om sådana förändringar inträffar som är utanför parternas kontroll och kostnadsläget har blivit uppenbart oskäligt för någon av parterna är det parternas avsikt att löpande medverka till en omprövning av berörda delar i den rörliga avgiften.

Inom ramen för granskningen har vi även erhållit ett avtal avseende fastighetsförvaltning som sagts upp utifrån att det behövde ses över och pågående diskussion om förvaltningsuppdrag mellan kommunen och bolaget. Av avtalet framgår varken pris eller vad prissättningen baseras på. Utifrån sammanställning från ekonomisystemet noterar vi att transaktioner mellan kommunen och bolaget avseende fastighetsförvaltning skett under perioden januari till juni 2024 trots att avtalet är uppsagt och att granskningen inte har kunnat visa att ett nytt avtal tecknats. I kontakt med kommunen framkommer att detta troligen avser hyra av maskiner, vilket uppges debiteras utifrån gällande taxor.

Erhållen dokumentation avseende interna transaktioner framgår av bilaga 2. Vi konstaterar att vi vid förfrågan om gällande avtal till kommunen respektive bolaget erhållit olika material.

Bedömning

Är dokumentationen avseende interna transaktioner tillräcklig?

Delvis.

Vi gör bedömningen att dokumentationen avseende interna transaktioner delvis är tillräcklig. Bedömningen baseras på följande:

- Det finns till viss del dokumentation som avser interna transaktioner, exempelvis köpekontrakt och hyresavtal.
- Granskningen visar dock att dokumentation som reglerar borgensavgifter för borgensförbindelser saknas.

- Granskningen visar också att transaktioner mellan kommunen och bolaget avseende fastighetsförvaltning förekommer trots att avtalet som tidigare reglerade detta är uppsagt.

Vi konstaterar att det saknas dokumentation som beskriver prissättningsmetoden och i vissa fall även avtal som reglerar parternas ansvar, vilket bör upprättas för att kvalitetssäkra processen kring de koncerninterna transaktionerna. Det bör framgå i ett styrdokument varför och hur dokumentationen ska gå till för att säkerställa att dokumentationen och uppföljningen blir enhetlig.

Vi noterar att prissättningen för lokalvård är baserad på beräkning av självkostnad. I detta avseende tror vi att en analys på vilken vinstmarginal som är marknadsmässig för tjänsterna som utförs och hur kostnadsbasen för tjänsterna ska beräknas skulle medföra en större säkerhet i att tjänsterna utförs till ett marknadsmässigt pris. Även i de fall transaktionerna är prissatta på ett rimligt och korrekt sätt, så försvåras processen för transparens vid eventuella förfrågningar av myndigheter eller media utan att säkerställa rutiner i ett styrdokument.

Uppföljning av interna transaktioner

Revisionsfråga 6: Sker en löpande och systematisk uppföljning av interna transaktioner?

lakttagelser

I *Reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner* (bilagd kommunfullmäktiges protokoll 1998-10-21 § 83) beskrivs attesteringen inom kommunen. Reglementet gäller för kommunens ekonomiska transaktioner, inklusive interna transaktioner, medelsförvaltning samt medel som kommunen ålagts eller åtagit sig att förvalta eller förmedla. I genomförda intervjuer framkommer att reglementet i hög utsträckning följs, men att attest mestadels sker digitalt idag.

Som komplement till reglementet finns en instruktion för beslutsattest (daterad 2021-05-24). Instruktionen beskriver hur attesteringen av en leverantörsfaktura går till i kommunens affärssystem. Det finns även en framtagen instruktion för mottagningsattest (daterad 2024-06-18).

Som tidigare nämnts har olika material skickats från kommunen respektive bolaget vid förfrågan om gällande avtal mellan de båda.

I genomförda intervjuer framkommer att både kommunen och bolaget kontrollerar de interna transaktionerna på samma sätt som övriga leverantörsfakturer, det vill säga genom stickprovskontroll av attestflöden. Dessa kontroller dokumenteras inte.

Som en del av granskningen har stickprovsgranskning genomförts. Stickprovsgranskningen avser köp av lokalvård samt hyresavtalen avseende lokaler i fastigheterna Ed 1:119 respektive Ed 1:193.

Som tidigare nämnts regleras prissättningen för lokalvård av beslutade taxor och avgifter för 2024. Priset per arbetstimme under ordinarie tid uppgår för 2024 till 340

kronor exklusive moms. Av granskade fakturor, som avser veckorna 14 till 17 respektive 40 till 44, anges motsvarande timpris. Fakturerat belopp stämmer överens med fakturaunderlag för externa kunder och sammanställning från bolagets ekonomisystem över fakturor från kommunen.

Av köpekontraktet och hyresavtalen framgår, som tidigare nämnts, att årliga avstämningar ska göras utifrån underhållsplaner, finansiella förutsättningar, vakansgrad etcetera samt att detta vid behov regleras genom justering av hyressättningen. Granskade fakturor avser fastigheterna Ed 1:119 respektive Ed 1:193 för första och andra kvartalet 2024. Fakturerat belopp stämmer överens med hyresavtalen (ursprunglig årshyra som indexerats med två procent per år). För två av de totalt fyra hyresavtalen utgår även ersättning för eftersatt underhåll, för mer information se ovan.

Bedömning

Sker en löpande och systematisk uppföljning av interna transaktioner?

Delvis.

Vi gör bedömningen att löpande och systematisk uppföljning av interna transaktioner delvis sker. Bedömningen baseras på följande:

- Varken kommunen eller bolaget gör någon skillnad mellan externa och interna transaktioner vid kontroller av leverantörsfakturor.
- Genomförd stickprovsgranskning visar inte på några avvikelser.
- Då dokumentation som beskriver prissättningsmetod och i vissa fall även avtal saknas är det dock svårt att genomföra uppföljningar för samtliga interna transaktioner.
- Att vi erhållit olika material från kommunen respektive bolaget vid förfrågan om gällande avtal mellan de båda kan tyda på att det finns olika uppfattningar om vilka områden det idag finns avtal inom.

Vi noterar att *Reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner* inte reviderats sedan det antogs 1998.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Eds kommun genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner. Granskningens syfte är att bedöma om styrning och kontroll avseende det kommunala bolaget Edshus Aktiebolag sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens styrning och kontroll inte helt sker på ett ändamålsenligt sätt. Vi kan inte ta ställning till om Edhus Aktiebolags följsamhet sker med tillräcklig intern kontroll eller inte utifrån genomförd granskning då underlag för bedömning saknas.

Vidare bedömer vi att kommunstyrelsens och Edhus Aktiebolags styrning av interna transaktioner inte helt genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Rekommendationer

För att utveckla området lämnas följande rekommendationer:

- Att kommunstyrelsen framgent gör en årlig prövning av bolagets verksamhet.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att dess reglemente hänvisar till korrekt lagrum.
- Att kommunstyrelsen tydliggör vilka kommunala befogenheter som gäller granskat bolag. Fokus bör läggas på delarna kommunala befogenheter och allmänhetens insyn i de fall bolagen väljer att överlåta skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare.
- Att kommunstyrelsen ser över bolagets ägardirektiv för att tydliggöra vilken dokumentation och med vilken frekvens som bolaget ska återrapportera samt hur dialog mellan ägare och bolag ska ske.
- Att kommunstyrelsen i samråd med bolaget arbetar fram riktlinjer som ger vägledning för hur de interna transaktionerna ska prissättas för att vara marknadsmässiga samt hur transaktionerna ska dokumenteras och följas upp.

Bilagor

Bilaga 1: Binda bolaget till kommunalrättsliga principer

Område	Edshus Aktiebolag
Kommunalt ändamål	Ja, ändamålet med bolagets verksamhet är att genom sin verksamhet med tillämpning av affärsmässiga principer med ett samhällsnytteperspektiv, gagna bostadsförsörjningen och sysselsättningen inom Dals Eds kommun samt erbjuda hyresgästerna möjlighet till boendeinflytande.
Kommunala befogenheter	Delvis, att bolaget omfattas av lokaliseringsprincipen kan förtydligas.
KF:s val av styrelseledamöter	Ja, 5-7 ordinarie ledamöter. Beslut fattades 2023-05-17 § 40 för perioden 2023-2026.
KF:s ställningstagande	Ja.
Lekmannarevisor	Ja, 1 lekmannarevisor. Beslut fattades 2023-05-17 § 40 för perioden 2023-2026.
Allmänhetens insyn i verksamhet som lämnas över till privata utförare	Nej.
Beslutsorgan, datum	Kommunfullmäktige, antagen 2014-03-19 § 17, senast reviderad 2022-05-11 § 35.

Bilaga 2: Dokumentation av interna transaktioner

Inom ramen för granskningen har vi erhållit nedanstående dokumentation:

- Avtal om fastighetsförvaltning mellan Edshus AB (beställare) och Dals-Eds kommun (utförare), daterat 2014-02-06, uppsagt 2017-01-31.
- Borgensförbindelse mellan Kommuninvest i Sverige AB (långgivaren) och Dals-Eds kommun (borgensman) avseende Edshus AB (låntagaren), daterat 2024-06-18. Förbindelsen är undertecknad av kommunstyrelsens ordförande och tillförordnad kommundirektör.
- Borgensförbindelse mellan Dalslands Sparbank (kreditgivare) och Dals-Eds kommun (borgensman) avseende Edshus AB (kredittagare), daterat 2024-04-17, signering saknas.
- Hyreskontrakt gällande industrilokal mellan Dals-Eds kommun (hyresvärd) och Edshus AB (hyresgäst), datum saknas.
- Hyresavtal för lokal mellan Edshus AB (hyresvärd) och Dals-Eds kommun (hyresgäst), daterat 2017-03-29. Avtalet berör lokal Ed 1:193.

- Hyresavtal för lokal mellan Edshus AB (hyresvärd) och Dals-Eds kommun (hyresgäst), daterat 2017-03-29. Avtalet berör lokal Ed 1:193 Delesgatan.
- Hyresavtal avseende lokal mellan Edshus AB (hyresvärd) och Dals-Eds kommun (hyresgäst), daterat 2017-03-29. Avtalet berör Ed 1:119.
- Hyresavtal avseende lokal mellan Edshus AB (hyresvärd) och Dals-Eds kommun (hyresgäst), daterat 2017-03-29. Avtalet berör Ed 1:119 Storgatan.
- Köpekontrakt mellan Dals-Eds kommun (säljare) och Edshus AB (köpare), daterat 2017-03-29.
- Nyttjanderättsavtal mellan Edshus AB (fastighetsägare) och Dals-Eds kommun (nyttjanderättshavare), daterat 2024-04-17.
- Ramavtal avseende leverans av fjärrvärme mellan Dals-Eds kommun (köpare), Edshus AB (köpare) och Farmaenergi i Ed AB (leverantör), daterat 2015-09-09, datum för en av signaturerna saknas dock.
- Värmeleveransavtal mellan Dals-Eds kommun (leverantör) och Edshus AB (kund), signering och datum saknas.

2024-12-10

Magdalena Bergfors

Projektledare

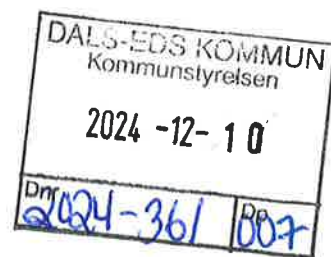
Lars Dahlin

Uppdragsledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Eds kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2024-04-25. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

DALS EDS KOMMUN
Kommunens revisorer

2024-12-10

Till
Kommunstyrelsen i Dals Eds kommun

Härmed översänds revisionsrapporten "Ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner" för behandling.

Syftet med granskningen är att granska om styrning och kontroll avseende det kommunala bolaget Edshus Aktiebolag sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Vår samlade bedömning efter genomförd uppföljning är att kommunstyrelsens styrning och kontroll inte helt sker på ett ändamålsenligt sätt. Vi kan inte ta ställning till om Edhus Aktiebolags följsamhet sker med tillräcklig intern kontroll eller inte utifrån genomförd granskning då underlag för bedömning saknas.

Vidare bedömer vi att kommunstyrelsens och Edhus Aktiebolags styrning av interna transaktioner inte helt genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

För att utveckla området lämnas följande rekommendationer:

- Att kommunstyrelsen framgent gör en årlig prövning av bolagets verksamhet.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att dess reglemente hänvisar till korrekt lagrum.
- Att kommunstyrelsen tydliggör vilka kommunala befogenheter som gäller granskat bolag. Fokus bör läggas på delarna kommunala befogenheter och allmänhetens insyn i de fall bolagen väljer att överlåta skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare.
- Att kommunstyrelsen ser över bolagets ägardirektiv för att tydliggöra vilken dokumentation och med vilken frekvens som bolaget ska åiterrapportera samt hur dialog mellan ägare och bolag ska ske.
- Att kommunstyrelsen i samråd med bolaget arbetar fram riktlinjer som ger vägledning för hur de interna transaktionerna ska prissättas för att vara marknadsmässiga samt hur transaktionerna ska dokumenteras och följas upp.

PA.

Revisorerna behandlade rapporten på revisionsmötet den 10 december och beslöt
översända den till kommunstyrelsen med begäran om svar till revisorerna över vid-
tagna åtgärder med anledning av granskningen senast den 10 mars 2025. Rapporten
sänd också för kännedom till kommunfullmäktige.

För revisionen

Pia Axelsson
Ordförande

För kännedom
Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen

§ 19

Dnr KS-2025-000010.000

Regelverk för kommunalt partistöd

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutar 2014-12-03 § 199 om revidering av partistöd vilket fortfarande ligger till grund för den nuvarande administrationen av partistöd. Mottagaren av partistöd ska årligen lämna en skriftlig redovisning som visar att partistöd har använts för de ändamål som anges i kommunallagen. Redovisningen är ett krav för utbetalning av partistödet men redovisningen skiljer sig åt mellan mottagarna av partistöd varför förslag föreligger om förtydligande av redovisningen och översyn av regelverket generellt för att det ska på ett tydligt sätt följa kommunallagen.

Förslag till reviderade regler för partistöd föreligger.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchef daterad 2025-02-03.

Regelverk för partistöd Dals-Eds kommun – förslag till revidering

Beslutsförslag

- Kommunfullmäktige fastställer regelverk för partistöd i Dals-Eds kommun att gälla från och med 2025 med ett förtydligande under § 4 om att med granskning och redovisning, avses verksamhetsberättelse inklusive redovisning av hur partistödet använts samt revisionsberättelse.

Expedieras till

KF

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 20

Dnr KS-2025-000010000

Regelverk för kommunalt partistöd

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutar 2014-12-03 § 199 om revidering av partistöd vilket fortfarande ligger till grund för den nuvarande administrationen av partistöd. Mottagaren av partistöd ska årligen lämna en skriftlig redovisning som visar att partistöd har använts för de ändamål som anges i kommunallagen. Redovisningen är ett krav för utbetalning av partistödet men redovisningen skiljer sig åt mellan mottagarna av partistöd varför förslag föreligger om förtydligande av redovisningen och översyn av regelverket generellt för att det ska på ett tydligt sätt följa kommunallagen.

Förslag till reviderade regler för partistöd föreligger.

Ett Yrkande

Andreas Nilsson (M) yrkar på ett förtydligande under § 4 om att med granskning och redovisning, avses verksamhetsberättelse inklusive redovisning av hur partistödet använts samt revisionsberättelse.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkanden enligt ovan och finner att Nilssons yrkande ska bifallas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchef 2025-02-03.

Regelverk för partistöd Dals-Eds kommun – Förslag till revidering.

Beslutsförslag

- Kommunfullmäktige fastställer regelverk för partistöd i Dals-Eds kommun att gälla från och med 2025 med ett förtydligande under § 4 om att med granskning och redovisning, avses verksamhetsberättelse inklusive redovisning av hur partistödet använts samt revisionsberättelse.

Expedieras till

KS/KF

Regelverk för kommunalt partistöd

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2014-12-03 om revidering av partistöd vilket fortfarande ligger till grund för den nuvarande administrationen av partistöd. Mottagaren av partistöd ska årligen lämna en skriftlig redovisning som visar att partistöd har använts för de ändamål som anges i kommunallagen. Redovisningen är ett krav för utbetalning av partistödet men redovisningen skiljer sig åt mellan mottagarna av partistöd varför förslag föreligger om förtydligande av redovisningen och översyn av regelverket generellt för att det ska på ett tydligt sätt följa kommunallagen.

Förslag till reviderade regler för partistöd föreligger.

Beskrivning av ärendet

Partistödet är en viktig del av den lokala demokratin. Det finns ingen skyldighet att ge ut partistöd men de allra flesta kommuner och regioner gör det för närvarande. Lokalt partistöd får bara bestå av ett grundstöd och/eller ett mandatbundet stöd. Partistödet får bara utbetalas till ett politiskt parti som är en juridisk person. Det innebär att det måste finnas en registrerad lokal partiförening som kan ta emot stödet.

Kommunstyrelsen beslutade 2014-12-03 om revidering av partistöd vilket fortfarande ligger till grund för den nuvarande administrationen av partistöd. Mottagaren av partistöd ska årligen lämna en skriftlig redovisning som visar att partistöd har använts för de ändamål som anges i kommunallagen. Redovisningen är ett krav för utbetalning av partistödet men redovisningen skiljer sig åt mellan mottagarna av partistöd varför förslag föreligger om förtydligande av redovisningen och översyn av regelverket generellt för att det ska på ett tydligt sätt följa kommunallagen.

Förslag till reviderade regler för partistöd föreligger.

Bedömning

Partistödet är en viktig del av den lokala demokratin och det regleras i kommunallagen. Utöver detta så finns det behov av att tydliggöra om partistöd ska utbetalas och hur stort det ska vara, hur redovisningen ska ske i form av ett lokalt regelverk för partistöd. Utifrån att det funnits en otydlighet i bland annat formerna och omfattningen på återredovisningen, föreligger förslag till reviderat regelverk för partistöd i Dals-Eds kommun.

Partistödet finns i budget inom kanslienhetens ram.

Beslutsförslag

- Kommunfullmäktige fastställer regelverk för partistöd i Dals-Eds kommun att gälla från och med 2025.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchef 2025-02-03 – Partistöd

Regelverk för partistöd Dals-Eds kommun – förslag till revidering

Beslutet skickas till:

Politiska gruppledare

Administratör KS

Författningssamling

I tjänsten

Jonas Olsson

Kommunchef

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

**DALS-EDS
KOMMUN**

Regelverk för partistöd

Dals-Eds kommun

Antagna av kommunfullmäktige § ..

FÖRSLAG

Regler för kommunalt partistöd i Dals-Eds Kommun

I kommunallagen finns de grundläggande bestämmelserna om kommunalt partistöd och för att de regler som gäller från och med mandatperioden 2014-2018 och är resultatet av den översyn som gjordes av den parlamentariska utredningen "Vital kommunal demokrati" och det därefter följande propositionsarbetet, ska kunna tillämpas fullt ut måste fullmäktige anta vissa lokala regler för partistödet. Föreliggande regelverk ska ses som kompletterande regler som behövs i förhållande till kommunallagen. Lagstiftningen och de lokalt antagna reglerna bildar en helhet och ska ses tillsammans.

§ 1 Rätt till partistöd

Det lokala partistödet i Dals-Eds kommun utgår till partier som är representerade i enlighet med vad som föreskrivs i kommunallagen. Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är juridiska personer. Ett parti är representerat om det har fått mandat i fullmäktige för vilket en vald ledamot är fastställd enligt vallagen.

Syftet med partistödet är att det ska stärka de politiska partierna i deras ställning i den kommunala demokratin. Lokalt partistöd är enligt lagstiftarens mening avsett för det lokala partiarbetet som riktar sig till kommunmedlemmarna. Bestämmelsen är central eftersom det är i förhållande till detta ändamål som redovisning och granskning senare ska göras.

§ 2 Grundstöd och mandatstöd

Partistödet består av

- ett grundstöd som uppgår till 7 500 kronor per parti och år
- ett mandatstöd som uppgår till 2 000 kronor per mandat och år

§ 3 Fördelning av partistöd

Vid fördelningen av partistöd beaktas endast mandat för vilken en vald ledamot är fastställd enligt vallagen.

Upphör ett parti att vara representerat under ett verksamhetsår ska partistöd för kommande år inte utbetalas.

§ 4 Redovisning och granskning

En mottagare av partistöd ska årligen lämna en skriftlig redovisning som visar att partistöd har använts för de ändamål som anges i kommunallagen, nämligen att: Kommuner och regioner får ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin. Till redovisningen skall bifogas ett granskningsintyg.

Redovisningen ska gälla perioden 1 januari – 31 december och ges in till fullmäktige senast 30 juni året efter räkenskapsårets utgång. En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Granskarens rapport över granskningen ska bifogas redovisningen.

§5 Årlig utbetalning

Partistöd betalas ut årligen efter att redovisning har skett enligt ovan. Har redovisning och granskningsrapport enligt ovan och kommunallagen inte lämnats in till kommunen inom föreskriven tid utbetalas inget stöd.

Motion Vildsvin i kommunen

I kommunen behöver vi samverka kring begränsningsåtgärder när det gäller den ökande vildsvinsstammen. Det finns idag ett antal lokala aktörer som jagar vildsvin men det finns inget gemensam plan i vår kommun för hur vi ska kunna hålla vildsvinsstammen på en för markägare hållbar nivå.

Det finns nationella och regionala förvaltningsplaner för vildsvin. I dessa hänvisar man till att lokala förvaltningsplaner är en förutsättning för att vildsvinsförvaltning sker på ett hållbart sätt.

En lokal förvaltningsplan ska bygga på regionens riktlinjer samt den nationella förvaltningsplanen.

I kommunen finns ett antal markägare som påverkas av den ökande vildsvinsstammen och som var och en hittar lösningar för att minska stammen.

Vi i Centerpartiet föreslår att Dals-Eds kommun tar taktpinnen och samlar aktörerna i kommunen för att utforma den lokala förvaltningsplanen tillsammans med de som berörs. Förutom markägare är jakträttsinnehavarna viktiga medspelare i arbetet.

Vi ska ha en sund nivå när det gäller vildsvinsstammen som möjliggör att man fortsatt kan bedriva jord- och skogsbruk utan för stor skadeverkan av vildsvinen.

Centerpartiet i Dals-Ed

